

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาทางจริยธรรมของคนในสังคมได้เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานทางจริยธรรมที่ดั่งงามมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ปัญหาต่างๆ เนื่องมาจากสภาพการณ์ทางสังคมทั่วโลก รวมทั้งสังคมไทย ที่มุ่งต่อสู้แข่งขันทางเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญทางวัตถุ ทางวิทยาศาสตร์ และทางเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดค่านิยมการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคมที่เป็นไปเพื่อการผลิตและการบริโภคกระจายไปอย่างรวดเร็วซึ่งค่านิยมเหล่านี้ยิ่งทำให้คนในสังคมชิงดีชิงเด่นกันมากขึ้นและเอาเปรียบกันมากขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยที่ต้องการและเพื่อความสะดวกสบายของตน ตลอดจนเพื่อสนองความต้องการอำนาจ โดยไม่ได้คำนึงถึงสิ่งเดิรอันเป็นภัยที่จะตามมาในภายหลัง สิ่งเหล่านี้ทำให้จิตใจของคนมีความเสื่อมลงอย่างเห็นได้ชัด จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตามมาอย่างต่อเนื่องมากมายหลายปัญหา เช่น ปัญหาความไม่รู้จักพอเพียง ปัญหาความยากจน ปัญหาความก้าวร้าวรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการติดสุราและยาเสพติด ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาการเอาเปรียบกลั่นแกล้งกันในสังคม ปัญหาแหล่งอบายมุขที่มอมเมาเด็กและเยาวชน ตลอดจนปัญหาการไม่เคารพระเบียบกฎหมาย เป็นต้น จากปัญหาต่างๆ ที่ตามมาอย่างมากมายเหล่านี้ (ชไมมณ ศรีสุรักษ์. 2552 : 1-7) สอดคล้องกับ เรื่องศักดิ์ ปิ่นประทีป (2547 : 1, 7-8) ได้อธิบายว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ได้ทำให้บทบาทของสถาบันครอบครัวไทยทั้งในเมืองและในชนบทเปลี่ยนแปลงวิถีไปจากเดิม ทำให้ผู้ปกครองมีเวลาในการดูแลเด็กในครอบครัวน้อยลง เนื่องจากใช้เวลาไปกับการทำมาหากิน ส่งผลให้สถานดูแลเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนครู และ พี่เลี้ยงเด็กมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำรงสภาพการ “บ่มเพาะ” ดูแลเด็กปฐมวัยทุกด้านแทนครอบครัว จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งของสังคมที่ต้องดูแลครู และ พี่เลี้ยงเด็กให้มี “องค์ความรู้” ที่ทันสมัยบนฐานวิถีแห่งวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย เพื่อสร้างความมั่นใจในการบ่มเพาะ “เด็ก” ที่มีคุณธรรม จริยธรรม สืบสานความเป็น “ไท” ต่อไปเท่านั้น

นอกจากนี้ นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข (2545 : 3-4) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาที่เกิดจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคมเป็นหลักฐานที่ประจักษ์ โดยทั่วไปที่สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพ การเรียนการสอน และการปลูกฝังอบรมจริยธรรมของสถาบันศาสนา สถาบันการศึกษาและ

สถาบันครอบครัว ที่ยังขาดการประสานสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กปฐมวัยจึงควรวางวิธีการจัดการเรียนรู้กิจกรรมที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของสมองที่จะส่งผลต่อสติปัญญาและความสามารถของเด็กอย่างถาวร

ในการนี้รัฐบาลจึงประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ให้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ควรมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรโดยให้มีการผสมผสานกับศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ซาบซึ้งภูมิใจและตระหนักในความเป็นไทย ขณะเดียวกันก็สามารถนำไปผสมผสานให้สอดคล้องกับความรู้สมัยใหม่ได้ ให้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มีกระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ โดยเฉพาะการปลูกฝังสร้างเสริมจริยธรรมควรเริ่มตั้งแต่เด็กในระดับปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากกระบวนการอบรมบ่มเพาะตั้งแต่เด็กปฐมวัยให้มีคุณลักษณะนิสัยทางจริยธรรมที่ดีย่อมจะส่งผลต่อเนื่องไปจนถึงวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ได้อย่างถาวร

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงควรมีการจัดการศึกษาวิถีปฏิบัติที่ทำให้เด็กได้ซึมซับจริยธรรมมาเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของตนโดยธรรมชาติ ซึ่งวิถีเหล่านี้คือวิถีแห่งการเกื้อกูลหนุนเกื้อถ้อยที่ถ้อยอาศัย และความมีน้ำใจไมตรี ผ่านกระบวนการใช้ชีวิตในแต่ละวัน รวมถึงวิถีที่อบรมบ่มเพาะที่จะให้รู้ถึงทักษะการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่งดงาม อันถือเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนไทยโดยแท้ จากวิถีแห่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในท้องถิ่นด้วยจริยธรรมที่มีความเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ที่มีในท้องถิ่น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม และศึกษาปัญหาอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ที่ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม คือโรงเรียนอนุบาลสาธิตสายใยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2554

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การจัดการเรียนการสอนนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Self Active learning : ชั้นเรียนรู้แบบลงมือกระทำด้วยตนเอง 2) Actual assessment : ชั้นการประเมินผลตามพฤติกรรมที่เป็นจริง 3) Behavior well : ชั้นการประพฤติปฏิบัติดี 4) Cooperative learning : ชั้นเรียนรู้แบบร่วมมือ 5) Discovery Learning : ชั้นการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

เริ่มดำเนินการวิจัยและพัฒนาตั้งแต่ปีการศึกษา 2554- 2555

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการจัดการเรียนการสอนนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเรียนรู้จักเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม มีพัฒนาการทางการเรียนรู้สูงขึ้นทุกด้าน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย

1. ครูในโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักทุกคน สามารถจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยได้ไม่แตกต่างกัน เพราะผู้วิจัยหลักดำเนินการอบรมครูและชี้แจงแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยด้วยตนเอง ก่อนให้ครูดำเนินการทดลองตามแผนปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย และระหว่างนั้นผู้วิจัยหลักนิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด และมีการติดต่อสื่อสารกับครูอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการวิจัย

2. เด็กปฐมวัยชายหญิงทุกคน มีความคล้ายคลึงกันทั้งด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัย ด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยพิจารณาจากคะแนนประเมินผลพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งได้มาจากการศึกษาสมุดประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ครูประจำชั้นบันทึกผลพัฒนาการไว้ตลอด 1 ปีการศึกษาที่ผ่านมา เด็กปฐมวัยจึงสามารถพัฒนาการทางการเรียนรู้จากกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ทุกคนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนา หมายถึง การส่งเสริมความสามารถของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักให้สามารถจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์โรงเรียน
2. การฝึกอบรมครู
3. การวิเคราะห์สภาพการณ์โรงเรียน
4. การนิเทศติดตามครู
5. การตอบแบบสอบถามของครูและผู้ปกครอง

และครูทุกคนต้องพัฒนาชุดการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยหลังอบรมกับผู้วิจัย ดังนี้

1. ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และวางแผนการจัดประสบการณ์ทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
3. สังเกตพฤติกรรมเด็กทั้ง 4 ด้าน ตามแบบสังเกตพฤติกรรมของโรงเรียน

จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานทางจริยธรรมที่จำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ ความรับผิดชอบและการเห็นแก่ส่วนรวม และสามารถสังเกตเห็นพฤติกรรมการแสดงออกทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในขณะร่วมกิจกรรมกับครูขณะดำเนินการจัดการเรียนการสอนสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ได้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Self Active learning : ชั้นเรียนรู้แบบลงมือกระทำด้วยตนเอง 2) Actual assessment : ชั้นการประเมินผลตามพฤติกรรมที่เป็นจริง 3) Behavior well : ชั้นการประพฤติปฏิบัติดี 4) Cooperative learning : ชั้นเรียนรู้แบบร่วมมือ 5) Discovery Learning : ชั้นการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการให้ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้บริหารโรงเรียน มีส่วนร่วมวิเคราะห์สถานการณ์โรงเรียนทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาด้วยการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบมาพัฒนาครูและนิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด รวมทั้งฝึกให้ครูเก็บข้อมูลด้วยระบบ การวิจัยในชั้นเรียนได้จำนวน 1 เล่มต่อ 1 คน สอดคล้องกับหลักการ และปัญหา ความต้องการ ความคาดหวังของทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยอย่าง มีประสิทธิผล

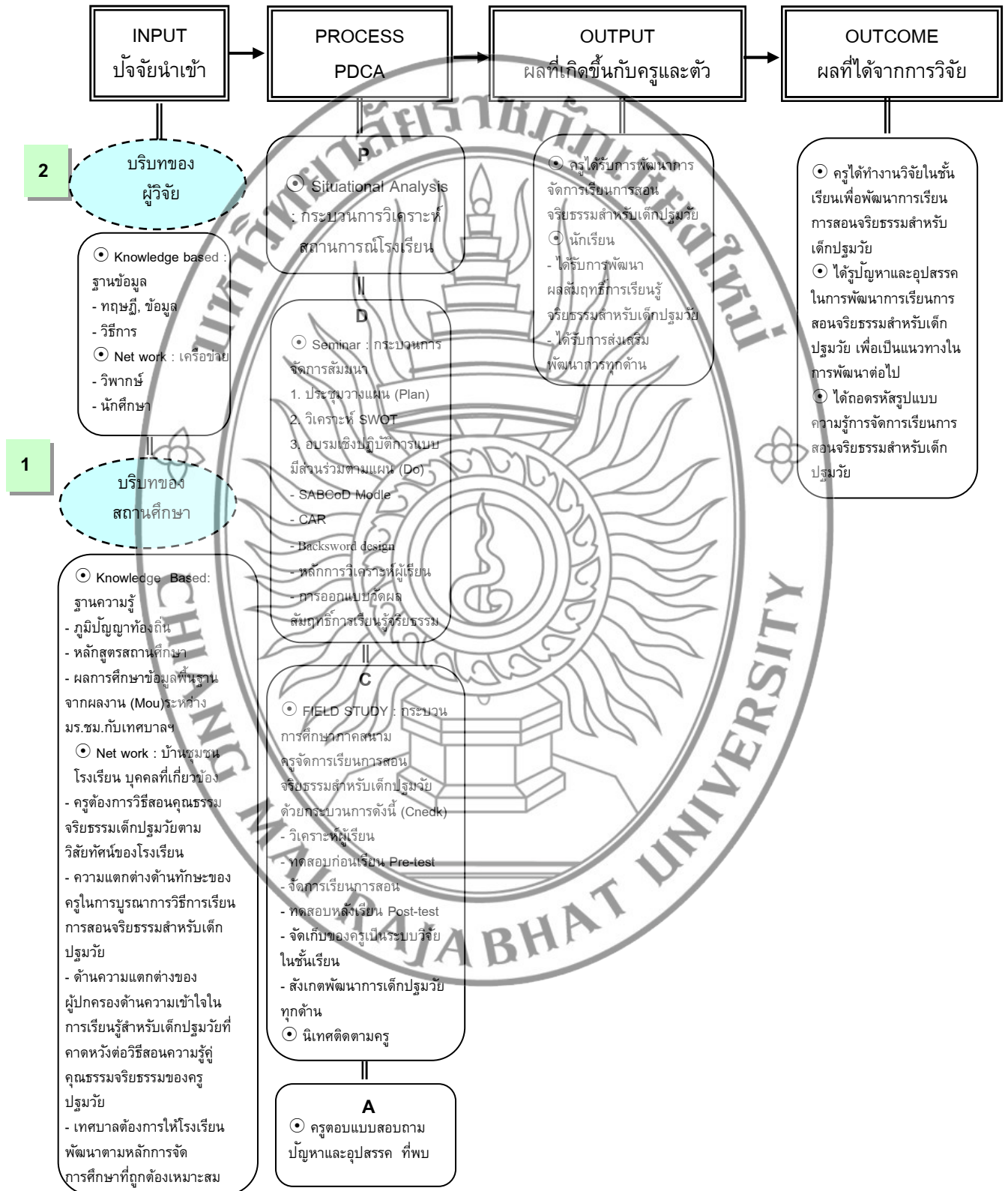
ครูผู้สอนระดับปฐมวัย หมายถึง ครูโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรัก เทศบาลเมือง เมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2554

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชายหญิงที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลทุกระดับชั้น ในโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรัก เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2554

กรอบแนวคิดในการวิจัย

มีรายละเอียดในแผนภูมิ 1.1 ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย การจัดการกระบวนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถแสดงในแผนภูมิกระบวนการพัฒนาและศึกษาปัญหาอุปสรรค 1 ดังนี้

แผนภูมิ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย